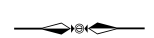

מסורת הש"ם

(א) לקמן גמ'. ט נמסת כ:א. (ב) נקדושין כד: גיטין כב:א. ד) ז"ל דמתיא. רש"י (ה) [לקמן ז:ג. ו] רש"י מנחם זה. ו) [נקמן פג. סנהדרין פו:א. ח] וינמות דג:א. ט) ז"ל חובל. י' [לקמן ז:ג.]

תורה אור השלם

1. וְכִי יִהְיֶה אִישׁ שָׂנֵא לְרַעְיוֹהוּ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו וְהִכָּהוּ נֶפֶשׁ וְנָמַת וְקָם אֶל אַחַת הָעֵרִים הָאֵלֶּ: דברים יט יא
2. כִּי יֵצֵא אָנָשִׁים קָדוֹר אִישׁ וְאִחֻזוֹ וְקָרְבָה אִשֶּׁת הָאָדָם לְהַזְלִיל אֶת אִשְׁתּוֹ מִיַּד מִכּוּהוּ וְשָׁלַחָהּ בְּיָד הַיְחִזְקִיָּה בְּמִשְׁפָּה: דברים כה יא

רבינו חננאל

וקתאני חייב כבולן. שמע מינה דמכא אביו ואמו כי האי גונא וחייב כבולן. ודחוינן, לא בשחישו לאביו. ואקשינן, או חישו בן מות הוא דהא אמ' רבא הטבח אביו וחושרי חייב מיתה, אי איפשר בלא חבורה, בעידנא דמחי ליה טיפתא דדמא נפלה ליה באוניה והוי חרש. ופרקינן, לא בשגלחו. או בשגלחו סופו לחזור השער, והיו בעיין. ודחוינן, לא דמי לבניין מתניתין לא דמי כגון דסיכה נשא. פיר', גלחו ומשת בראשו סם שאינו צומח בה שער לעולם. וחייב כבולן דקתאני במתניתין. וקו, כדאמרין. עשר, דאית ליה קרטופי שהן חבורות והויה השער מגינה עליהן ונתה מצטער עליהן. ויפסי, דבעי אסוייהו. שבת, שהיה בבי הלולא שוקק מגולה ראש ונטול שחר ועכשיו מתבייש מפני קרטופני בראשו. בושת, אין לך בשת גדולה מזה. והא בעינא דרבה, לאביי ורבא פשיטא להו.

דאיתמור, הכחו על ידו וצמתה וסופו לחזור, אמ', אביי נותן לו דמי שבת גדולה והוא הנזק כדאמרין שמינן אותו כעבד, ושבת קטנה רואין כאלו שומר קישואין. רבא אמ', אינו נותן לו אלא שבתו שבכל יום. איתמור הקוטע יד עבד עקי' לשחבירו וכול'. רבא אמ' הכל יתן לרב, ויקח בדמי הנזק קרקע ואוכל הרב הפירות עד שיצא העבד. פשיטא פיתח אצל עצמו ואצל רבו לא פיתח. היכי דמי, דפסקיה לריש אוניה או ריש נחיריה, הכל לעצמו. פיתח נמי אצל רבו, כגון הקוטע את ידו, היינו פלוגתייהו דאביי ורבא. הלכא כרבא. ויש אוניה. פיר', ראש אוני. ויש נחיריה, מלשון מחנוריו יצא עשן, והו בלשון ישמעאל דאם אנפח, ויושלמי. אמר ר' יוחנן הקוטע יד עבדו לשחבירו רבו נוטל חמשה דברים וכול'. פיר', עבד כנעני. אי ר' שמעון האמר תכחון לבייש את זה ובייש את זה פטור, מאי טעמא

בקטלא וכו'. וקרימא לן דאינו חייב בכושת עד שיתכוון לו.

חייב כבולן. חמשה דברים: **היכי דמי**. שיהא היזק בלא חצורה: **לאו כגון שהכהו נו'**. דבאלן סופו לחזור ליכא למימר דכל בלא חצורה סופו לחזור הוא: **שגלחו**. דאפחתיה מכספיה בלא חצורה: **ה"ג גלחו מהדר הדינו צעין**. כלומר מה לי שיער מה לי יד הא

בסופו לחזור מחייבם ליה: **נשא**.

סם המשיר את השער ואינו ^טחוזר ואיכא נזק דהא אפחתיה מכספיה דמוס הוא: **קרטופני**. בקעים בקעים חטטין: **מאוזחי ליה**. מנכאצים לו מחמת חוזק הסס: **דנעי לאסויי**. לנערה דהנך קרטופני: **שנא דהוי מרקד זי כוזי**. לשון מרקד בתנויות: **דנעי אחוויי גוויי**. מראה ניענוע בראשו להראות מיני שמוך כדנך הליניס דהשתא עד שירפא הנך קרטופני לא מצי מחוי ואע"פ שלא בטלו משאר מלאכה נותן לו שנת זו הואיל ומלאכתו נכך: **שנא גדולה**.

דמי ידו: ושנא קטנה. כל ימיס שיפול למשכב רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין: **שכלל יוס ויוס**. עד שיחזור לקדמותו נותן לו בכל יוס כמו שנשכרים פועלים בשוק ולא כשומר קישואין דהא לרצא לא יתיב ליה דמי ידו: **ה"ג הקוטע יד עבד עכזי של חצירו**. קוטע ממנש דלחין סופו לחזור: **ואלל רבו לא פיתח**. שלא בטלו ממלאכה: **פיתח אלל רבו**. אף אלל רבו כגון קיטע את ידו: **ויוכלן**. עניים ועשירים: **רואין אותם**. ואפילו את העשירים: **כאילו ירדו נו'**. ואין שומעין את העני לפי עניומו להקל ולא את העשיר לפי עשרו שהרי אין לדמי בשמו סוף אלל כולן שוין כנך: **כפחוסים שנהן**. פחוסים שבעניים להקל דכיון דעמי הוא נזשתו קלה: **סומא אין לו נושא**. לקמן בשמעמין [ע"ג]: **אלא רבי שמעון היא**. דליהו נמי לאו כי הדדי משוי להו: **אין לעבדים נזשת**. צמתניתין היא (דף פז.).: **נכחון לנייש אם זה נו' פטור**. מדשמעינן ליה לר' שמעון גבי קטלא באלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עט). נכחון להרוג את זה והרג את זה פטור הכא נמי לא שנה דטעמא דהתם משום וארז לו הכא נמי כמיז צמצוסי: **שיימען צו**. צנמה יתלעה עבד זה ויעשו לו נזשת זה ואותו שומא יתן לנן חורין זה: **דאמר רב פפא**. לקמן (ע"ג):

דמיכלמו

אבל למיתבא ליה יהבינן ליה וישן שבייש פטור ולא קתני סומא שבייש פטור מכלל דלא שנה הכי ולא שנה הכי אלא מחזורתא מתניתין רבי שמעון היא: מאן תנא להא דרתנו רבנן ונתכוון לבייש את הקטן ובייש את הגדול נותן לגדול דמי בושתו של קטן לבייש את העבד ובייש את בן חורין נותן לבן חורין דמי בושתו של עבד מני לא רבי מאיר ולא רבי יהודה ולא רבי שמעון קא סלקא דעתך קטן קטן בנכסים גדול גדול בנכסים אי רבי מאיר האמר כולוהו בהדי הדדי נינהו ואי ר' יהודה מתניתין קתני ואלו ר' יהודה אומר סומא אין לו בושת אלא לאו רבי שמעון היא אפי' תימא ר' יהודה כי אמר ר' יהודה סומא אין לו בושת למשקל מיניה

החובל פרק שמיני בבא קמא

פו.

בגוץ שחרשו. וא"מ ואמאי חייב כבולן הא דמי כולו נותן ולפי ר"י דלעיל ניחא דמכל מקום יש כאן כער נזשת וריפוי אף על גב דשנת בכלל דמי כולו שייך לשנות חייב כבולן משום אחריני: **שבת**. גדולה לעבד. כדי שילא מצית רבו צידו שלימה ושנת קטנה לרב אע"פ שמפסיד הרב שאם לא נקטעה יד או רגלו היה דלי דוולא ואזיל בשליחותיה ועכשיו אין יכול כי אם לשמור קישואין ופתח חשבנין ליה השמא כמו חלה דאמר בפרק קמא דקדושין (דף פ. ו. וס) דלחין חייב להשלים דנסתמחה שדכו ואף על גב דחלה ארבע שנים חייב להשלים התם אין עושה שום מלאכה אבל הכא יכול לשמור קישואין או פתח:

רבא אמר ינתן **הב"ד** **לרב** גרסינן וכן גרס ר"מ א וצספרים היה

כמוז הכל לעבד וקשה שנת קטנה למה לא יהיה הכל לרב אלא הכל לרב גרסינן שנת קטנה הכל לעלמו ושנת גדולה ילקח קרקע והרב אוכל פירות שמפסיד הוא בקטיעת ידו דלא מצי למדייל דוולא ולמחיל בשליחותא אלא לשמור קישואין או פתח:

פירחת אצל רבו. ל"ג ואלל עצמו לא פיתח פלוגמא דלאביי ורבא דהתם כ"ע מודו דינתן הכל לרב אלא גרסינן פיתח אלל עצמו ואלל רבו פלוגמא דלאביי ורבא ומיכו גס אגירסא זו קשה לר"י דכבר אמר זה דפליגי בקוטע יד עבד עברי ואורי"י דיש ליישב בדוחק אלל עצמו לא פיתח שמהא צוה פלוגמא דלאביי ורבא כגון הכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור קודם שילא לחירות דלאביי נותנין שנת קטנה לרב ושנת גדולה לעבד ואע"ג דלא מפסיד העבד מידי אלא כל ההפסד של הרב הוא מ"מ כיון דשם נזק הוא זה ונזק של קטיעת ידו אין לרב אפי' פירות לאביי גס צדיק או לא יטול כלום ולרצא נותן הכל לרב שצמו שכלל יוס ויוס:

כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהם. כי יש עשירים שאין מתציישין יותר מצני חורין שירדו וכן עניים ואין יכולין לדקדק עליהם כ"כ איה מהן מתצייש כאילו ירד ואיה מתצייש יותר או פחות וכיואל צוה מזניו צמתניתין" גבי העציר טלייתו ופרע ראש של אשה בשוק דלחין מדקדיקן דבדר אם היו שם בני אדם שרגיל להתצייש יותר מפניהם כגון בני אדם חשוצים או לא אלא שיש לשומא אחת:

עד שיתכוין לו. וא"מ לרבנן צמצושו מאי דרשי ציה

ושמא מצעי ליה לשום דרשה: **אבל** צמישם שיימינן בהו. ולא דמי לנתכוון להרוג את הצהמה והרג את האדם לכתיי והרג את ישראל דהתם איכא קרא דדרשינן בפרק ז' דמכות (דף ז:.) צבלי דעת פרט לנתכוון להרוג את הצהמה נו' והכא ליכא קרא ולא ילפינן מהתם דהא מצעי לן קרא הכא לרבי שמעון לפטור נתכוון לבייש את זה ובייש את זה אף על גב דאיכא קרא דציי נפשות:

ערס

עין משפט ונר מצוה

לו א מיי פ"ה מהלכות ממרים הלכה ו סמג לאון ריט טוש"ע י"ד סימן רמא סעיף ב:
לו ב ג מיי פ"ב מהלכות חובל וזוין הלכה ד סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן מב סעיף יב:
לח ד מיי שם הלכה ב טוש"ע שם סעיף ה:
לח ה ו מיי שם פ"ד הלכה יג סמג שם:
ז ב מיי שם פ"א הלכה יד סמג שם טוש"ע ח"מ סימן מבא סעיף ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כפחוסין שנהן השתא מני ר' ר"מ:

גליון הש"ם

גמ' ושבת קטנה לרב. עיין כמוזות דף ע"ב מוספות ד"ר שלה:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

[א] תוס' ד"ה רבא אמר וכו' ובספרים היה כמוז הכל לעבד. והא דלא הקשו לגירסא זו ממתי' דלקמן דף פז ע"א דקתני חוץ מן השבת צומן שהוא עזי י"ל כמ"ס התוספות לענין עבד כנעני בגיטין דף יב ע"ב ד"ה רפואתו דכו' ועושה ודיוק:

מוסף רש"י

וצמתה. יבשה (גיטין כב.). שבת גדולה. הן פחת דמיו לימכר עכשוו בשוק והוא מקו. ולהכי קרי ליה שבת, שפחת דמיו של עכשוו אינו אלא משום שבת, שאינו ראוי לעשות מלאכה בשמי ידיו עד זמן שתחזור ידו, אלא לשמור קישואים היא ראוי לאחר שיקל ממנו כאז המכה קנה, ורשבת קטנה. היינו כאילו הוא שומר קישואין, שנותן לו כל ימי חלו שישכב במטה מחמת חולי זה שאינו יכול לשמור קישואים (שם). דמי שבתו שבכל יום ויום. ואין כאן פחת דמים, הואיל וסופו לחזור, אלא לפי שבת של כל יום יתן לו, שבת של ימי נפילתו למטה יתן שבר אדם שלם לפי מלאכה שהיה רגיל צה, וכשעמוד ויהא ראוי לשמור קישואין ישמור קישואין חזי יתן לו פחת השכר (שם). אין לעבדים בושת. המצייש את העבד, לא חייבתו תורה לתת דמי בשמו (סנהדרין יז.).

^[19].